

7. Szyby wydobywcze na terenie miasta

W rozdziale tym przedstawiono opis szybów wydobywczych oraz ich najbliższych okolic, według wszystkich dostępnych informacji, map i literatury. Bezpośrednie sąsiedztwo szybów (o promieniu 10 m od osi szybu) zaliczono do strefy 3 (najwyższej) zagrożenia. Zaprezentowano także dostępny materiał kartograficzny: przekroje przez szyby oraz pokład węgla. Celowo pokazano oryginalne rysunki niemieckie, na których dodano jedynie skalę.

1. Alexander 1923

mapa polska: 5.167.25.16.4.1.

mapa niemiecka: B 15, 16

rejon eksploatacji: al. Wojska Polskiego, ul. Kręta, ul. Węglowa

czas eksploatacji: 1923 - 1929

szyb wydobywczy: Alexander Schacht 1923, 133,35 m n.p.m.

szyby wentylacyjne: Wetterschacht I (1923, głębokość 8,06); Wetterschacht II (1924, głębokość 9,46); Wetterschacht III (1925, głębokość 7,40); Wetterschacht (1914)

filary ochronne: pod obecną al. Wojska Polskiego oraz pod niektórymi budynkami

Fot.7.1. Lokalizacja szybu Alexander 1923

Szyb Alexander 1923 znajdował się na obecnym parkingu przy al. Wojska Polskiego, niedaleko skrzyżowania z ul. Wyszyńskiego. Eksploatacja odbywała się głównie w latach 1926 – 1928 na obszarze pomiędzy ul. Krętą a Węglową. Główne chodniki znajdowały się na głębokościach 42, 49, 56 oraz 61. Eksploatacja sięgała głębokości 77 m (okolice ul. Wyszyńskiego).

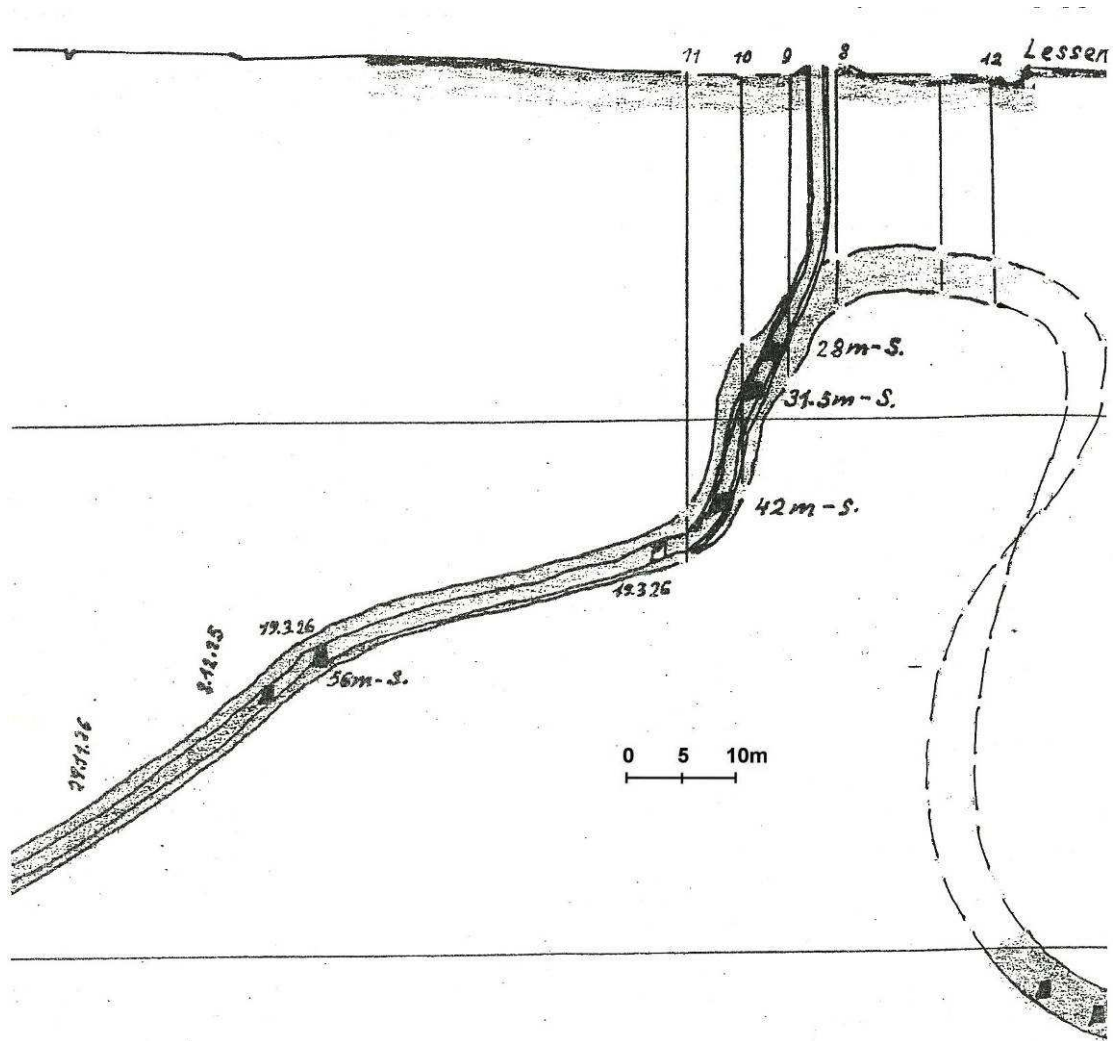
30 stycznia 1929 z pokładów eksploatowanych starym szybem Alexander wdarła się woda i zatopiła chodniki do głębokości 42 m. Wydobyte porzucono.

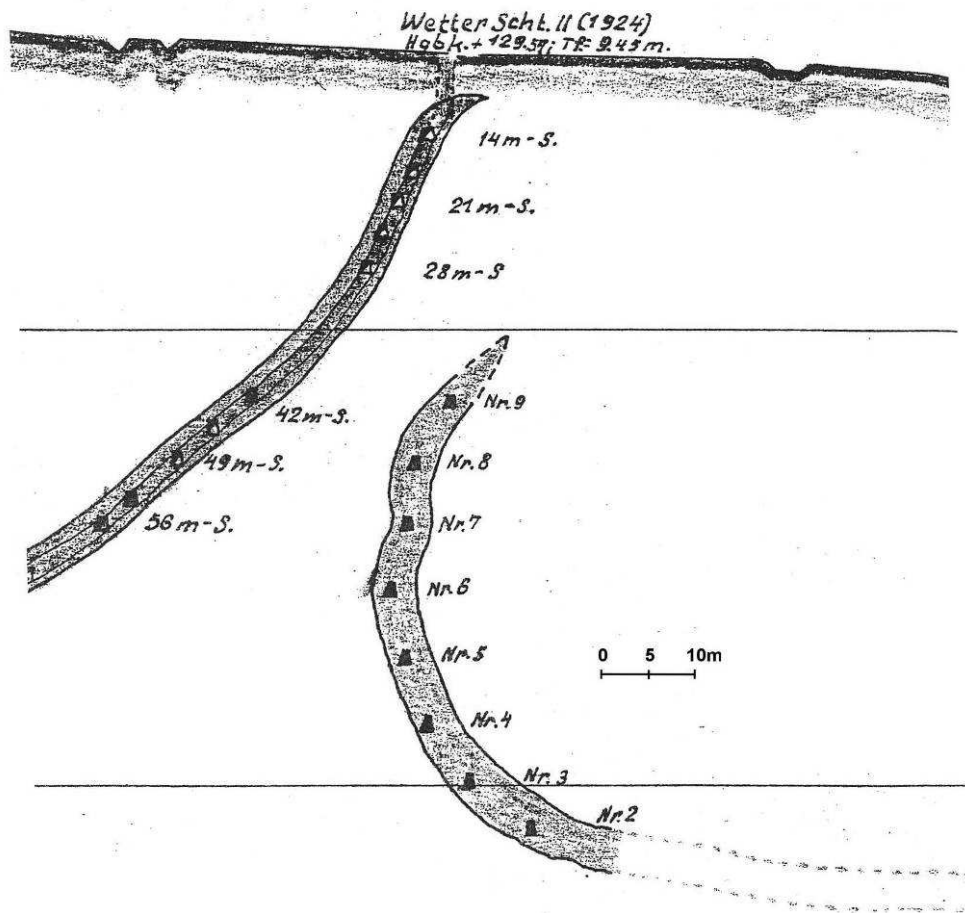
Fot.7.2. Lokalizacja szybu Alexander 1923

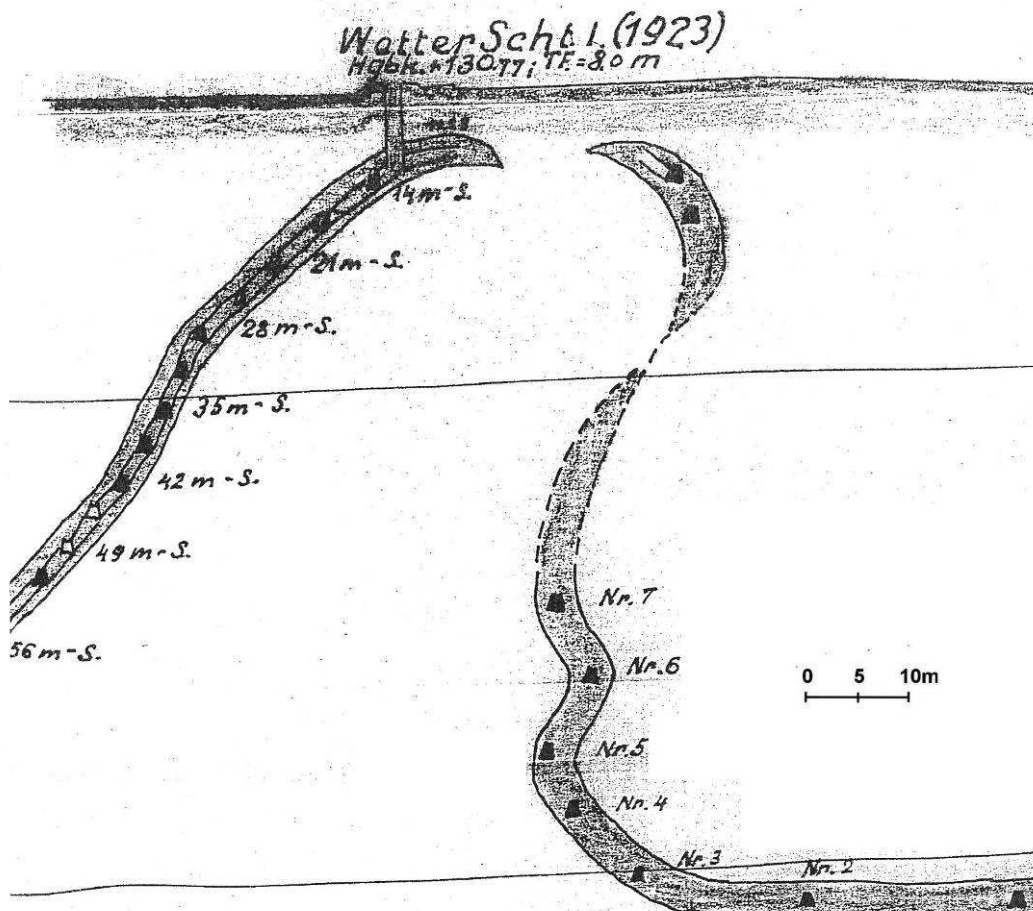
Fot.7.3. Lokalizacja szybu wentylacyjnego (Wetterschacht, 1914), parking za Cefarmem

Rys.7.1. Przekrój przy szyb Alexander 1923

Rys.7.2. Przekrój przy szyb Wetterschacht II (1924) przy szybie Alexander 1923.

Rys.7.3. Przekrój przy szybu Wetterschacht I (1923) przy szybie Alexander 1923.

2. Alexander I

mapa polska: 5.167.

mapa niemiecka: B 4, 5

rejon eksploatacji: al. Wojska Polskiego, os. Przyjaźni

czas eksploatacji: nieznany, między 1890 a 1919

szyb wydobywczy: Alexander I

szyby wentylacyjne: nieznane, kilka zaznaczonych na mapie

Szyb Aleksander znajdował się na wschód od szybu Alexander II, (prawdopodobnie w okolicach Pogotowia Rodzinnego przy al. Wojska Polskiego) lecz jego dokładna lokalizacja nie jest znana, podobnie jak przebieg i głębokość chodników. Pokład jest zaznaczony na mapie z roku 1933.

Fot.7.4. Lokalizacja szybu wentylacyjnego (Luftschacht) przy ul. Braci Gierymskich

3. Alexander II

mapa polska: 5.167.25.16.4.3.

mapa niemiecka: B 15, 16

rejon eksploatacji: al. Wojska Polskiego , ul. Kręta, ul. Węglowa

czas eksploatacji: 1904 - 1917

szyb wydobywczy: Alexander Schacht II, 127,62 m n.p.m.

szyby wentylacyjne: Kilka szybów widocznych na mapach w okolicy ul. Krętej, głębokość nieznana

filary ochronne: nieznane

Szyb Alexander II znajdował się na obecnym parkingu przy ul. Zacisze, niedaleko skrzyżowania z al. Wojska Polskiego. Eksploatacja odbywała się w latach 1904 – 1914 na obszarze pomiędzy ul. Krętą a Węglową. Nie jest znany przebieg chodników, na mapach górniczych zaznaczono jedynie obszar eksploatacji.

Fot.7.5. Lokalizacja szybu Alexander II

Fot.7.6. Lokalizacja szybu Alexander II

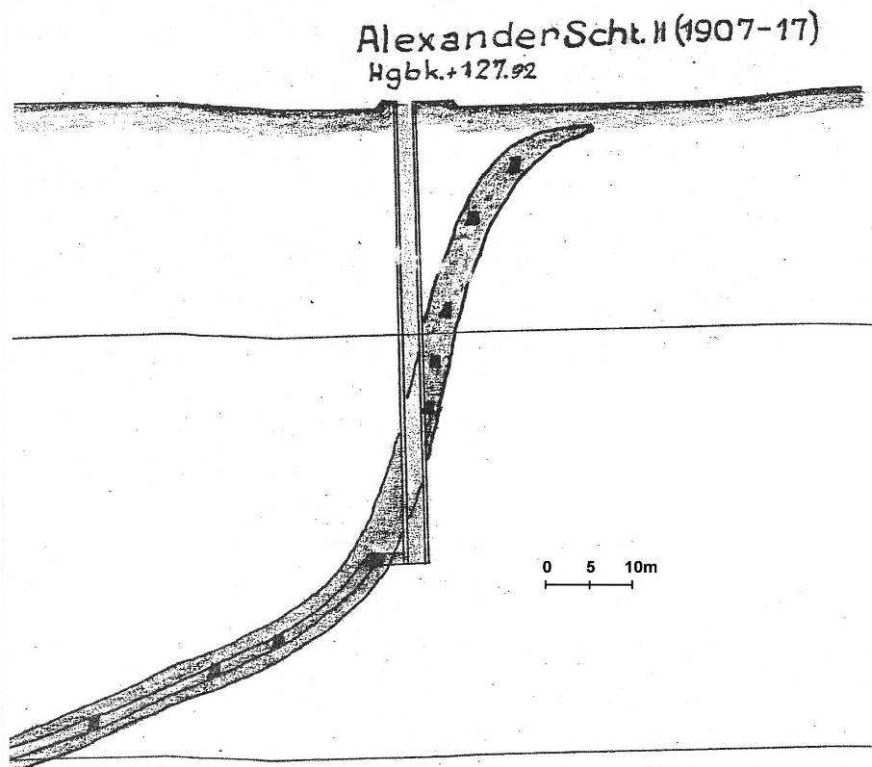
Widoczne się jedynie chodniki (około 1914 rok) w południowej części eksploatowanego obszaru, które łączyły się z chodnikami szybu Alexander 1923 i prawdopodobnie były jeszcze czynne w latach 20. XX wieku.

Eksploatacja szybem Alexander II znajdowała się częściowo na obszarze, gdzie już wcześniej prowadzone było wydobywanie. Według mapy z roku 1890 w tej samej okolicy znajdował się szyb 17, o którym nie ma żadnych wzmianek na późniejszych mapach górniczych. Eksploatacja ciągnęła się wąskim pasem w stronę obecnej ul. Węglowej i miała miejsce w

latach 1875 – 1882. Ok. 30 m na północny wschód od szybu Alexander II istniał szyb III o którym nie zachowały się żadne informacje. W chwili obecnej teren eksploatacji szybu Alexander II jest zajęty głównie przez budynki magazynowe. Brak jest widocznych deformacji terenu.

Fot.7.7. Lokalizacja szybu III

Rys.7.4. Przekrój przez szyb Alexander II

4. Alexander III

mapa polska: 5.167.25.17.1.1.

mapa niemiecka: B 17

rejon eksploatacji: al. Wojska Polskiego , ul. Kręta, ul. Węglowa

czas eksploatacji: 1912 - 1915

szyb wydobywczy: Alexander Schacht III, 120,59 m n.p.m.

szyby wentylacyjne: Luftschacht (głębokość 3,07, ok. 1914);

filary ochronne: pod budynkami należącymi do Fritza Bobr (teren ob. magazynów koło centrali rybnej)

Szyb Alexander III znajdował się w okolicy obecnego przystanku autobusowego na skrzyżowaniu ul. Działkowej z al. Zjednoczenia. Eksploatacja odbywała się w latach 1912 – 1915 na północny wschód od ul. Działkowej. Nie jest znana głębokość chodników, na mapach górniczych zaznaczono jedynie ich przebieg oraz obszar eksploatacji. Ok. 10 m na wschód znajdował się szyb pomocniczy (Hilfsschacht) o nieznanym parametrach.

Eksploatacja szybem Alexander III znajdowała się częściowo na obszarze, gdzie już wcześniej prowadzone było wydobywanie (szybem 17). Eksploatacja ciągnęła się wąskim pasem w stronę obecnej ul. Węglowej i miała miejsce w latach 1875 – 1882.

W chwili obecnej teren eksploatacji szybu Alexander III jest zajęty przez budynki magazynowe. Brak jest widocznych deformacji terenu.

Fot.7.8. Lokalizacja szybu Alexander III

5. Friedrich I

mapa polska: 5.167.25.21.4.3

mapa niemiecka: B 21

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej

czas eksploatacji: 1916 - ? (po 1922, przed 1929)

szyb wydobywczy: Friedrich Schacht I, 159,26 m n.p.m.

szyby wentylacyjne: Luftschacht I; Wetterschacht (głębokość 9,65 m), Fahr- und Wetterschacht II (głębokość 14,5 m)

filary ochronne: nieznane

Szyb Friedrich I znajdował się około 50 m na północ od cechowni, obecnie budynku przy ul. Łużyckiej 28. Eksploatacja odbywała się w latach 1916 – 1922 (druga data przypuszczalna) wąskim pasem wzdłuż ul. Łużyckiej. Na mapach górniczych zaznaczono dokładny przebieg chodników oraz obszar eksploatacji. Eksploatacja w części wschodniej złoża odbywała się chodnikami na głębokościach: (od północy): 14, 21, 28, 33, 42, 49, 56 m w latach 1916 - 1920. Zachodnia część złoża była eksploatowana później, do roku 1927, lecz urobek prawdopodobnie wyjeżdżał na powierzchnię szybem wykonanym w roku 1924 (Fahr- und Wetterschacht) o głębokości 14,5 m, bądź też szybem Chaussee.

W chwili obecnej teren ten jest zajęty przez ogrody działkowe. Brak jest widocznych deformacji terenu. W miejscach dawnych szybów wentylacyjnych (fot. poniżej) widoczne są zagłębienia terenu, lecz zostały one wyrównane.

Fot.7.9. Lokalizacja szybu Friedrich I

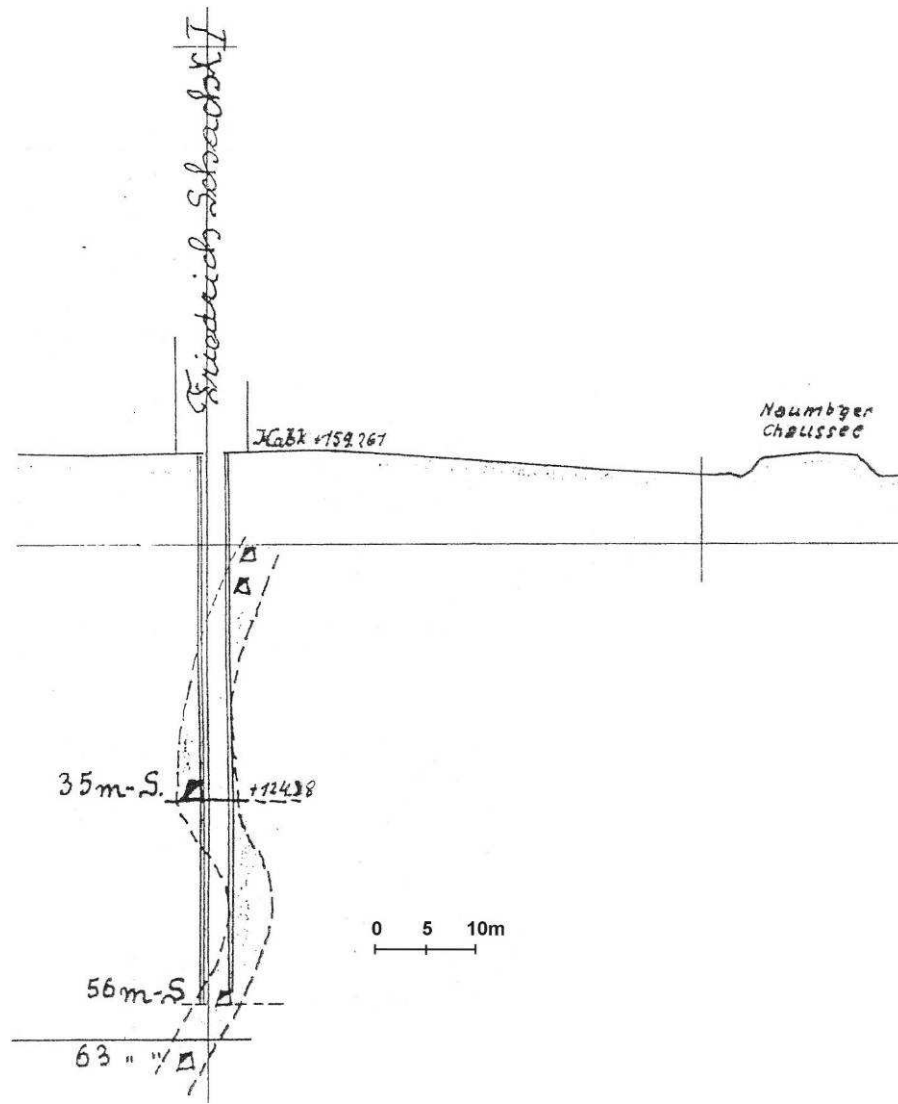
Fot.7.10. Lokalizacja wschodniej części pokładu eksploatowanego szybem Friedrich I

Fot.7.11. Lokalizacja szybu wentylacyjnego Fahr- und Wetterschacht II
(naprzeciwko domu przy ul. Łużyckiej 38)

Fot.7.12. Lokalizacja szybu wentylacyjnego (Wetterschacht)

Rys.7.5. Przekrój przez szyb Friedrich I

6. Friedrich II

mapa polska: 5.167.25.21.4.3

mapa niemiecka: B 21

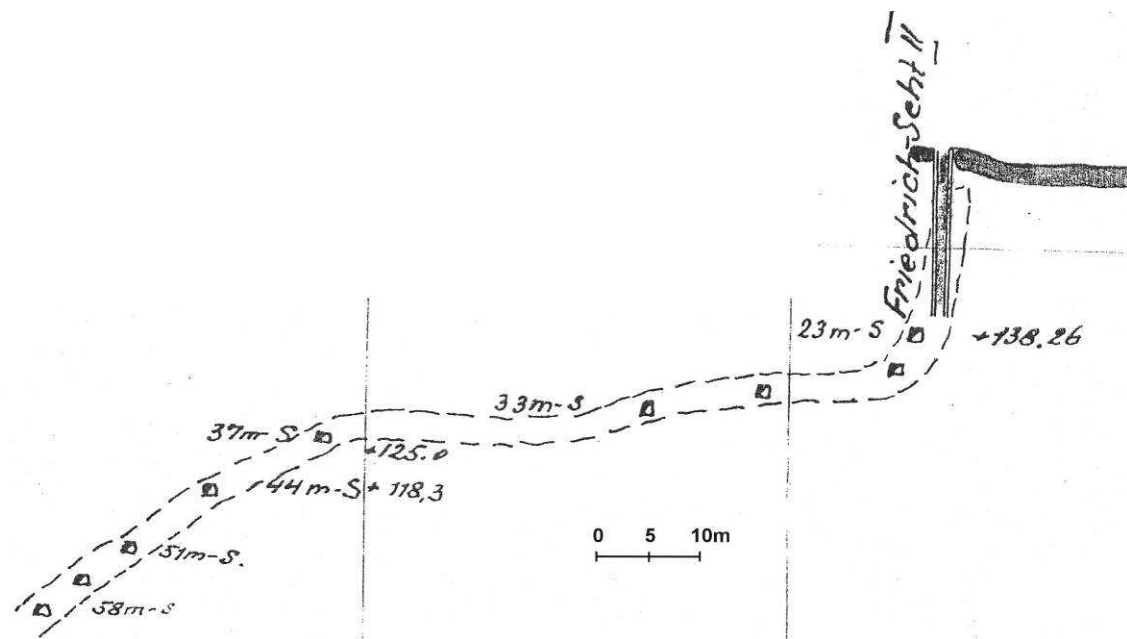
rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, pod garażami

czas eksploatacji: 1919 - 1929

szyb wydobywczy: Friedrich Schacht II (1919), Fahr- und Wetter Schacht Friedrich Ost I (1923 – 1927), Westschacht I (Friedrich West I), Fahr- und Wetterschacht IV (1925, gł. 28,82 m)

szyby wentylacyjne: Luftschaft I; Luftschaft II, Wetterschacht

filary ochronne: nieznanne

Rys. 7.6. Przekrój przez szyb Friedrich Schacht II

Szyb Friedrich II znajdował się około 40 m na południowy wschód od cechowni, obecnie budynku przy ul. Łużyckiej 28. Eksploatacja odbywała się w latach 1919 – 1929 trzema różnymi szybami, pasem równoległym do pokładu szybu Friedrich I. Zachodnia część łączyła się pokładem szybu Linde. Na mapach górniczych zaznaczono dokładny przebieg chodników oraz obszar eksploatacji. Eksploatacja złoża odbywała się chodnikami do głębokości 56 m. W chwili obecnej teren ten jest zajęty przez ogrody działkowe oraz garaże (część zachodnia) a także budynki użyteczności publicznej (przedszkole, gimnazjum) i budynki mieszkalne przy ul. Godlewskiego (część wschodnia). Brak jest widocznych deformacji terenu w rejonie szybu

Friedrich II, natomiast w rejonie szybu Friedrich Ost I istnieją deformacje, lecz trudno przesądzać o ich genezie.

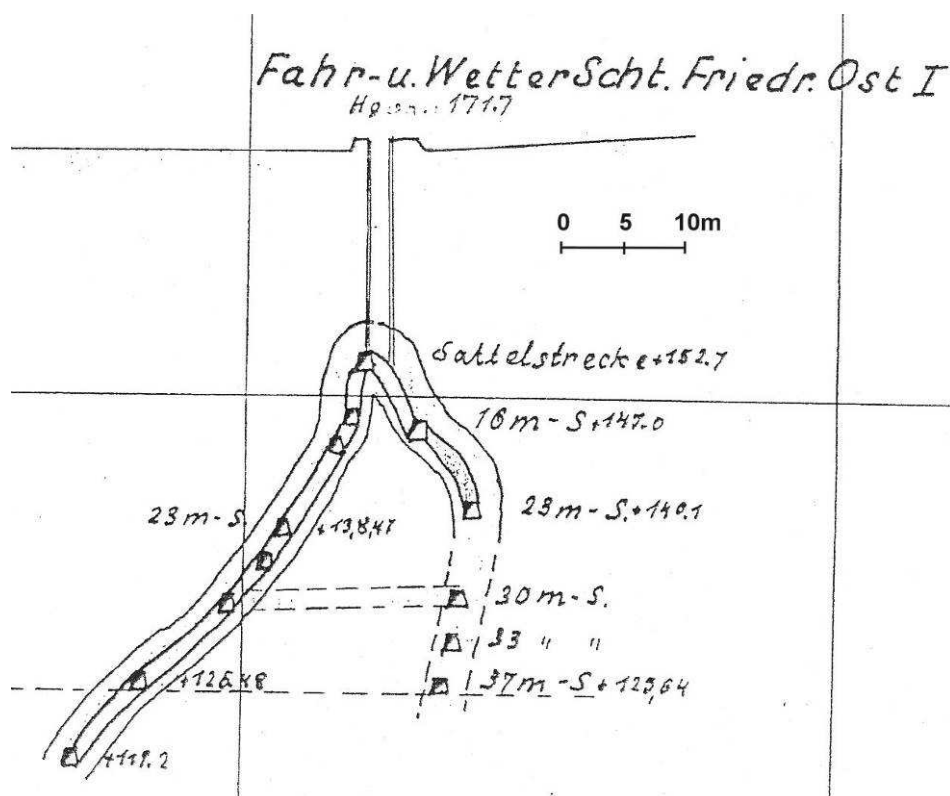
Jak wynika ze sprawozdania za rok 1930, szyb Friedrich II funkcjonował do października 1929. Eksploatację przerwano ze względu na zbyt duży napływ wód podziemnych. Łącznie wybrano 3000 m chodników.

Fot.7.13. Lokalizacja szybu Friedrich Ost I

Fot.7.14. Lokalizacja szybu Friedrich Ost I

Rys.7.7. Przekrój przez szyb wydobywczy Fahr- u Wetterschacht Friedrich Ost I

Fot.7.15. Lokalizacja szybu Westschacht I

Deformacje są dobrze widoczne w miejscu szybu Westschacht I (Friedrich West I), znajdującego się na zachodnim krańcu pokładu, pomiędzy szybami Friedrich II oraz Linde. Obecnie jest to teren leśny w obrębie ogrodów działkowych. Widoczne są lejkowate zagłębienia terenu. Chodniki w okolicy tego szybu dochodziły do głębokości 72 m. Jak

wynika ze sprawozdania za rok 1930, szyb funkcjonował do czerwca 1930. Nie uruchomiono planowanej eksploatacji w najgłębszych chodnikach (najprawdopodobniej chodzi o pokład 72 m) z powodu z dużego ciśnienia nadkładu oraz dużego napływu wód podziemnych. Łącznie wybrano 2200 m chodników. Do szybu West dochodziła kolejka kopalniana.

7. Friedrich III

mapa polska: 5.167.25.21.3.2. oraz 5.167.25.21.4.1.

mapa niemiecka: B 21

rejon eksploatacji: na północ od ul. Łużyckiej, teren zajęty przez CH Francuska

czas eksploatacji: 1920 – 1925 (?)

szyb wydobywczy: Friedrich Schacht III (1920-1924, głębokość 32 m) Friedrich Schacht III, 1923;

szyby wentylacyjne: Fahr- und Wetterschacht

filary ochronne: nieznanne

Fot.7.16. Lokalizacja szybu Friedrich III (1923)

Istniały dwa szyby o tej samej nazwie. Pierwszy został wykonany w roku 1920 do głębokości 32 m we wschodniej części pokładu, a drugi w roku 1923 w części zachodniej. Eksploatacja odbywała się w latach 1920 – 1925 (druga data przypuszczalna). Na mapach górniczych zaznaczono dokładny przebieg chodników oraz obszar eksploatacji. Eksploatacja odbywała się chodnikami do głębokości 56,6 m. W chwili obecnej teren ten jest zajęty przez budynki i

parking centrum handlowego oraz częściowo ogrody działkowe. Brak jest widocznych deformacji terenu.

Fot.7.17. Lokalizacja szybu Friedrich III (1923)

8. Chaussee

mapa polska: 5.167.25.21.3.4.

mapa niemiecka: B 21, 12

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, teren obecnych ogrodów działkowych oraz tereny leśne

czas eksploatacji: 1923 – 1927 (?)

szyb wydobywczy: Chaussee Schacht (1924, głębokość 46 m; 156,452 m n.p.m.)

szyby wentylacyjne: Fahr- und Wetterschacht (1920)

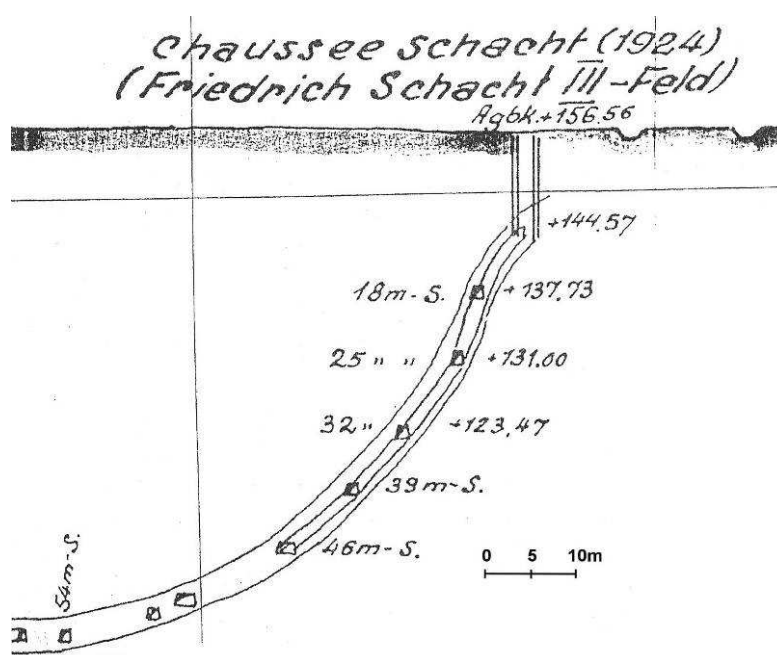
filary ochronne: nieznanne

Szyb Chaussee znajdował się przy ul. Łużyckiej, za ostatnimi zabudowaniami. W chwili obecnej jest to parking przy bramie wjazdowej na teren ogrodów działkowych. Szyb został wybudowany w roku 1924, prawdopodobnie wcześniej urobek transportowany był za pomocą szybu znajdującego się ok. 20 m na zachód. Pokład eksploatowany szybem Chaussee łączy się z pokładem szyby Friedrich III. Natomiast z szybem Friedrich I połączony był chodnikami transportowymi, gdyż złożę węgla tworzy tu synklinę.

Chodniki szybu Chaussee sięgały 56 m głębokości, ich przebieg jest dokładnie oznaczony na mapach. Szyb Chaussee połączony był kolejką kopalnianą.

Fot.7.18. Lokalizacja szybu Chaussee

Rys.7.8. Przekrój przez szyb Chaussee

9. Linden

mapa polska: 5.166.25.01.1.2.

mapa niemiecka: B 20

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, teren obecnych ogrodów działkowych oraz tereny leśne

czas eksploatacji: 1929 - 1930

szyb wydobywczy: Linden Schacht (1929)

szyby wentylacyjne: wg mapy brak

filary ochronne: nieznane

Szyb Linde założono na przedłużeniu pokładu eksploatowanego szybem Friedrich West I. Znajdował się na wychodzącym skrzydle pokładu węgla i miał zaledwie 6 m głębokości. Wydobywanie rozpoczęto w październiku 1929 i zakończono rok później, po osiągnięciu granic obszaru górniczego. Wybrano łącznie 1500 m chodników. Najbardziej zachodnia część eksploatowanego złoża znajdowała się na terenie wcześniej objętym eksploatacją z szybu „Reinhold”, lecz eksploatacja sięgnęła zapewne głębiej (pokłady w części zachodniej sięgały 58 m). Szyb znajduje się na terenie obecnych ogrodów działkowych. Deformacje terenu są widoczne poza obszarem ogrodów.

Fot.7.19. Deformacje terenu w okolicy szybu Linde

10. Reinhold, Szyby 2 oraz 5

mapa polska: 5.166.25.01.1.1.

mapa niemiecka: B 20

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

czas eksploatacji: 1850-1863

szyb wydobywczy: Reinhold Schacht (głębokość 26,28 m) , Schacht No 2 (głębokość 4,98 m), Schacht No 5

szyby wentylacyjne: nieznane

filary ochronne: nieznane

Obszar eksploatowany szybem Reinhold znajduje się na zachód od szybu Linde. Jest to jeden z najstarszych szybów. Obszar eksploatacji jest znany z map górniczych, brak jest danych na temat przebiegu oraz głębokości chodników. Na mapie z roku 1890 zaznaczono szyb 5 oraz Fuchsschacht (ten nie pojawia się na mapie górniczej), natomiast na mapie z 1933 znajduje się tylko szyb Reinhold. Obecnie tereny te porośnięte są lasem i dokładna lokalizacja szybów jest bardzo trudna. Cały okoliczny teren cechuje się deformacjami terenu.

Fot.7.20. Deformacje terenu w okolicy szybu Reinhold

Fot.7.21. Deformacje terenu w okolicy szybu Reinhold

11. Krug von Nidda, Krug von Nidda II, Szyby 8 oraz 16

mapa polska: 5.166.24.05.2.4. oraz 5.166.25.01.1.1.

mapa niemiecka: B 19

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

czas eksploatacji: 1852 - 1856, 1860 – 1863, 1885 - 1901

szyb wydobywczy: Krug von Nidda Schacht (głębokość 32 m) , Krug von Nidda II (1884 r. głębokość 36,8 m), Mittel bauschacht, Förderschacht (głębokość 39,86 m), Schacht No 8 (głębokość 31,39 m), Schacht No 16 (głębokość 39,5 m),

szyby wentylacyjne: Wetterschacht (26,62 m), Luftschacht (1899, 25 m gł), Wetterschacht (gł. 27,36) oraz kilka zaznaczonych na mapie

filary ochronne: nieznanne

Pokład, który był eksploatowany powyższymi szybami należał do jednych z większych. Eksploatacja rozpoczęła się ok. 1852, zapewne szybami 8 i 16, a następnie została wznowiona w latach 80. i 90. XIX wieku szybami Krug von Nidda I oraz II. Zasięg eksploatacji jest znany z mapy górniczej, natomiast brak jest przebiegu chodników oraz ich głębokości. W chwili obecnej jest to teren leśny na granicy miasta oraz gminy Świdnica. Widoczne jest wiele głębokich zapadlisk, szczególnie w rejonie szybu Krug von Nidda I. Zachowały się także fragmenty infrastruktury.

Fot. 7.22. Fragmenty ceglanej obudowy w rejonie szybu Förderschacht

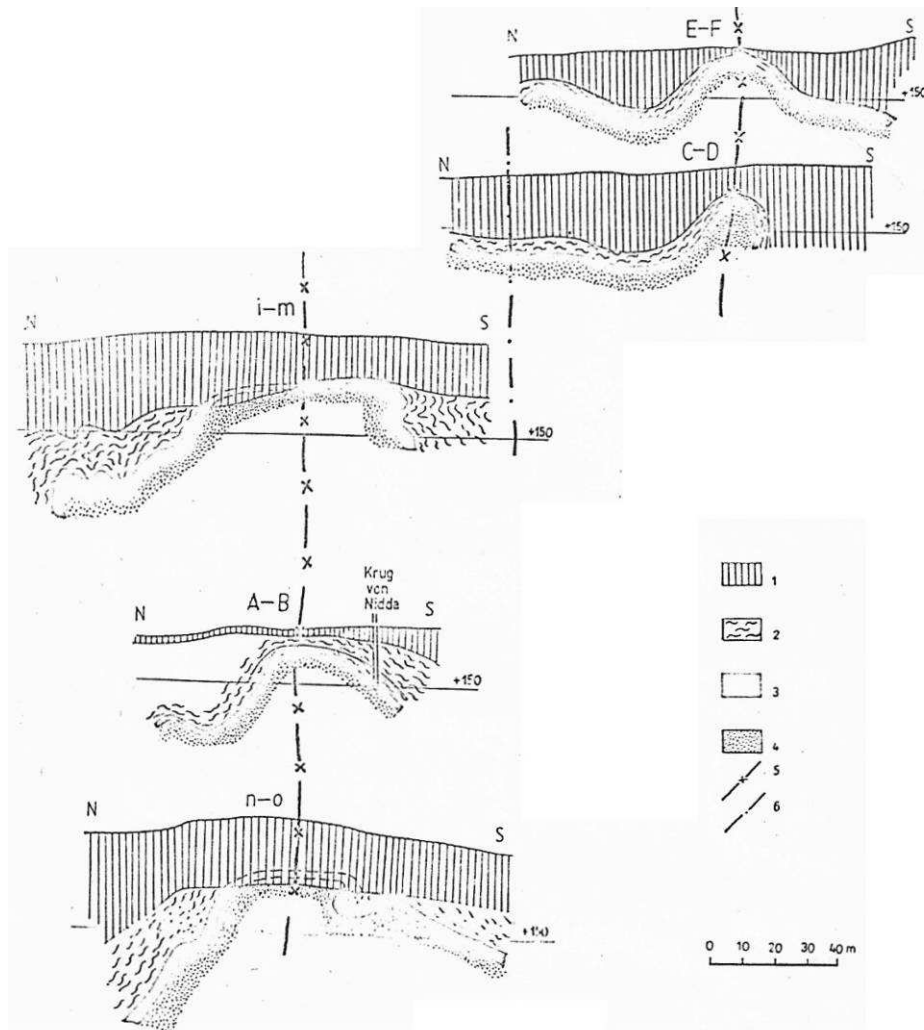
Fot. 7.23. Fragmenty infrastruktury kopalnianej w rejonie szybu Förderschacht

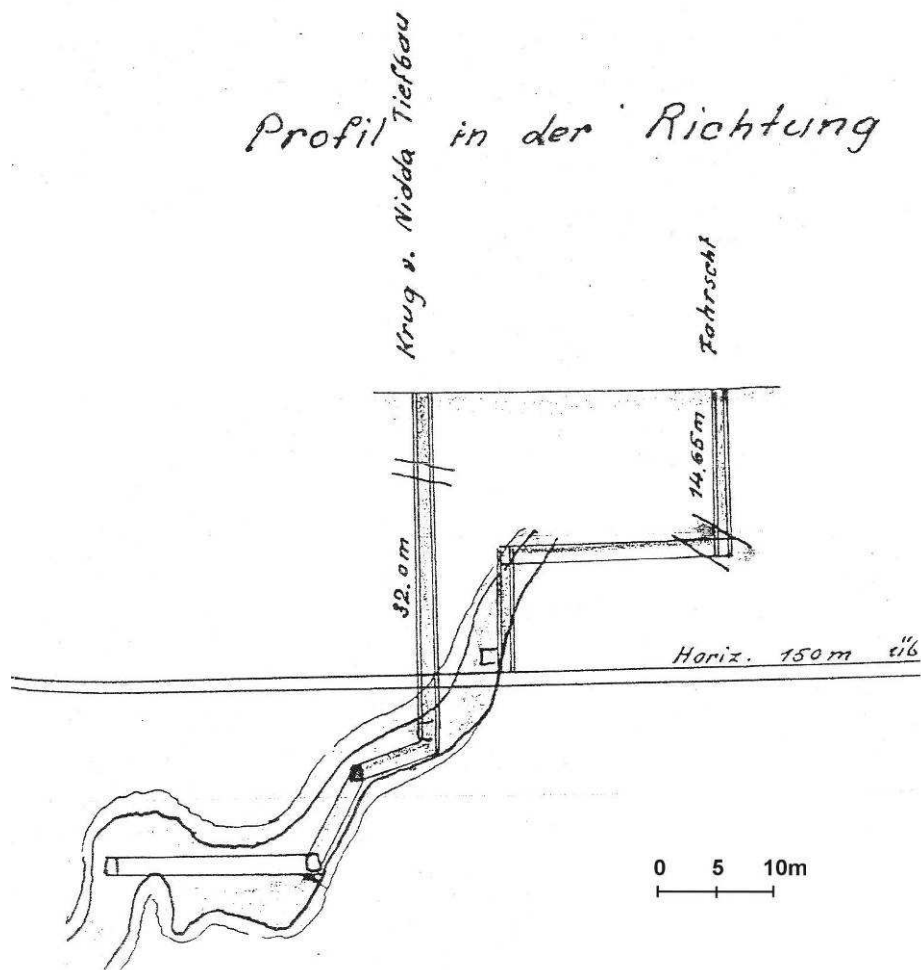
Fot. 7.24. Deformacje terenu w rejonie szybu Förderschacht oraz Krug von Nidda I

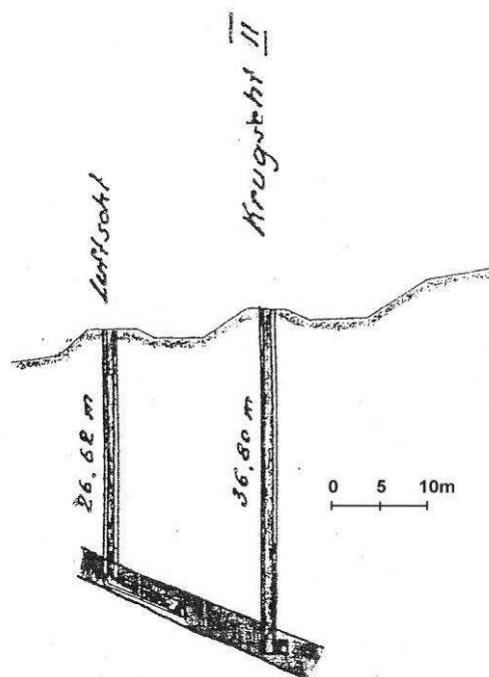
Fot. 7.25. Deformacje terenu w rejonie szybu Förderschacht oraz Krug von Nidda I

Rys. 7.9. Poprzeczne przekroje geologiczne przez okolice szybów Fuchs oraz Krug von Nidda , Krug von Nidda II (za E. Ciuk, niepublikowane). Objasnienia: 1 – czwartorzęd i trzeciorzęd, 2 – ropy psre, 3 – węgiel brunatny, 4 – piaski i mułki kwarcowe, 5- osie antyklin, 6 – osie synklin

Rys. 7.10. Przekrój przez szyb Krug von Nidda

Rys.7.11. Przekrój przez szyb Krug von Nidda II

12. Albert

mapa polska:

mapa niemiecka: B 19

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

czas eksploatacji: 1896- 1901

szyb wydobywczy: Albert Schacht (1896, głębokość 60,9 m), Versuchschacht (głębokość 55,4 m)

szyby wentylacyjne: Luftschtacht (1901)

filary ochronne: nieznanne

Pokład eksploatowany szybem Albert ciągnie się równoległe do pokładów Krug von Nidda, pasmem o szerokości 10-20 m. Brak jest danych na temat tego szybu, nie ma go także mapach pokładów z roku 1890 oraz 1933. Obecnie jest to teren leśny.

13. Hermann

mapa polska: brak

mapa niemiecka: B 19

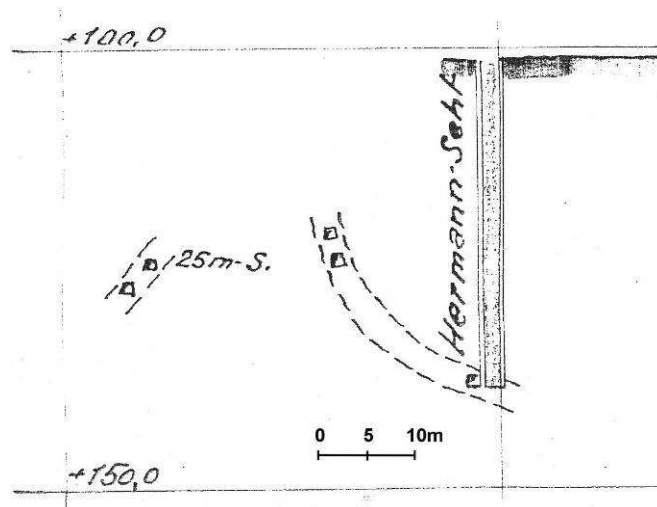
rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

czas eksploatacji: 1905 - 1911

szyb wydobywczy: Hermannschacht (głębokość 37,7 m),

szyby wentylacyjne: kilka widocznych na mapie

filary ochronne: nieznanne

Rys.7.12. Przekrój przez szyb Hermann

Pokład eksploatowany szybem Hermann ciągnie się równoległe do pokładów Krug von Nidda oraz Albert, pasmem o szerokości 100 m. Obecnie jest to teren leśny. Brak aktualnego polskiego podkładu geodezyjnego.

14. Carl

mapa polska: brak

mapa niemiecka: B 19

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

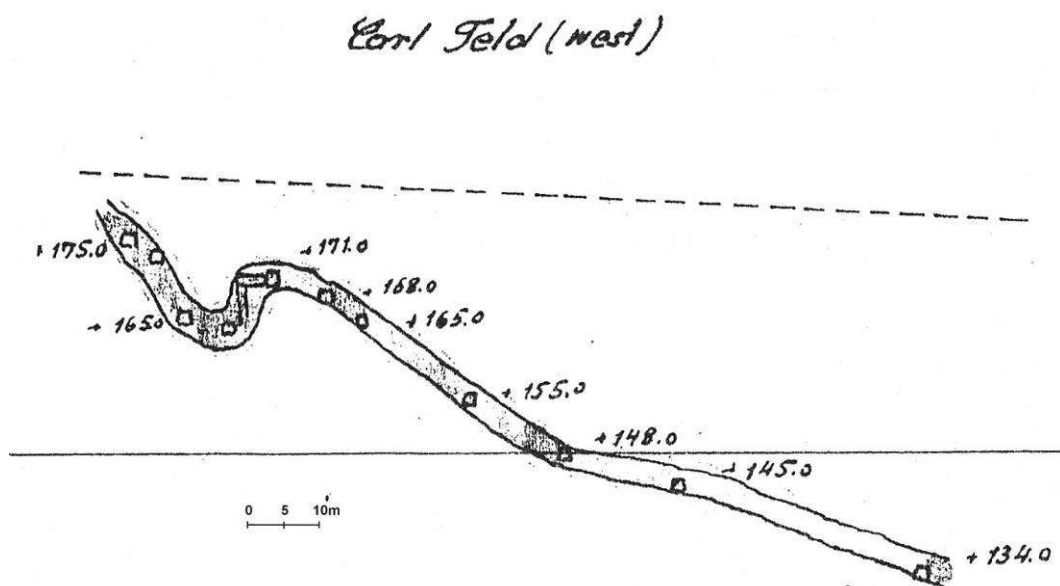
czas eksploatacji: 1901 - 1909

szyb wydobywczy: Carlschacht (głębokość 43,2 m),

szyby wentylacyjne: Wetterschacht I, kilka widocznych na mapie

filary ochronne: nieznanne

Pokład eksploatowany szybem Carl znajduje się na przedłużeniu pokładu eksploatowanego szybem Hermann. Brak aktualnego polskiego podkładu geodezyjnego.

Rys.7.13. Przekrój przez pokład eksploatowany szybem Carl

15. Johannes

mapa polska: 5.166.25.01.1.4.

mapa niemiecka: B 21

rejon eksploatacji: na południe od ul. Łużyckiej, obecnie teren leśny

czas eksploatacji: 1911 - 1914

szyb wydobywczy: Johanneschacht , Tiefbauschacht (42,2 m gł) , Versuchschacht, Hilfsschacht (24,3 m gł.)

szyby wentylacyjne: zaznaczone na mapie

filary ochronne: nieznanne

Pokład eksploatowany szybem Johannes ciągnie się równoległe do pokładów Friedrich II oraz Linde. W zachodniej części pokład styka się z obszarem szybu Albert. Dla tego szybu jest znany częściowy przebieg chodników (w części północnej). W chwili obecnej jest to teren leśny. Widoczne są podłużna deformacje terenu zgodne z przebiegiem chodników kopalnianych.

Głębokie, lejcowate zagłębienia terenu znajdują się w miejscu szybu Tiefbau, porośnięte młodziem .

Fot.7.26. Deformacje terenu w rejonie szybu Johannes

Fot.7.27. Deformacje terenu w rejonie szybu Johannes

16. Charlotte

mapa polska: 5.167.25.16.4.4.

mapa niemiecka: B 15

rejon eksploatacji: os. Łużyckie, os. Przyjaźni

czas eksploatacji: 1928 - 1933

szyb wydobywczy: Charlotte Schacht (1928, 139, 43 m n.p.m.)

szyby wentylacyjne: Wetterschacht I (gł. 10,4 m), Wetterschacht II (gł. 15 m)

filary ochronne: nieznanne

Szyb Charlotte został oddany do użytku 10 kwietnia 1928. Znajduje się on bezpośrednio przy budynku przy al. Wojska Polskiego 80 b. Przed wojną przebiegała tamtędy ul. Krośnieńska. Szyb znajdował się na północno – wschodnim krańcu pokładu, który ciągnął się szerokością ok. 40-60 m do obecnej ul. Słowackiej. Pokład znajdował się dokładnie na przegubie antykliny. Pokłady były zatem płytkie (6m, 11 m), za wyjątkiem południowo – zachodniego krańca, gdzie dochodziła do 33m. Głębokość szybu nie jest opisana na mapie. Przebieg chodników jest dokładnie oznaczony na mapie górniczej. Jest to jeden z ostatnich szybów na terenie miasta. Szyb Charlotte był eksploatowany do maja 1933. W sprawozdaniu rocznym znajduje się informacja o jego wypełnieniu.

Północno – wschodnia część wyeksploatowanego złoża to w chwili obecnej tereny rekreacyjne i zielone (boiska na os. Łużyckim), natomiast nad pozostałą częścią znajdują się budynki mieszkalne przy ul. Słowackiej (nr od 3 do 31) oraz Wyszyńskiego (nr 32) .

Fot. 7.28. Lokalizacja szybu Charlotte (przy bud. Wojska Polskiego 80b)

Fot. 7.29. Szyb wentylacyjny (Wetterschacht I) na południe od szybu Charlotte

17. Charlotte Hilfs

mapa polska: 5.167.25.21.2.4.

mapa niemiecka: B 23

rejon eksploatacji: os. Łużyckie, ul. Sucharskiego

czas eksploatacji: 1932 - 1934

szyb wydobywczy: Charlotte Hilfs-Schacht

filary ochronne: nieznane

Szyb Charlotte Hilfs został założony w listopadzie 1932 jako „zastępstwo” szybu Charlotte, którego złożo zostało już wyeksploatowane. Szyb sięgał w 1932 17,2 m głębokości (do poziomu wód podziemnych), a pokład węgla osiągnięto na głębokości 9 m. W roku 1933 szyb pogłębiono do 48,5 m. Pokłady znajdowały się na głębokościach 31, 41, 47 m. Obszar eksploatowany tym szybem był niewielki i szyb zlikwidowano 21 kwietnia 1934. W sprawozdaniu rocznym zawarta jest informacja o wypełnieniu szybu oraz „wyrównaniu zapadlisk”.

Szyb Charlotte Hilfs oraz dwa szyby pomocnicze znajdują się pomiędzy budynkami przy ul. Monte Cassino. Budynki częściowo znajdują się nad wyeksploatowanym pokładem.

Fot. 7.30. Lokalizacja szybu Charlotte Hilfs oraz jednego z szybów pomocniczych

Fot. 7.31. Lokalizacja drugiego szybu pomocniczego przy szybie Charlotte Hilfs

18. Szyby 8 i 9

mapa polska: 5.167.25.16.4.4.

mapa niemiecka: B 15

rejon eksploatacji: os. Łużyckie, os. Przyjaźni

czas eksploatacji: 1869-1970

szyb wydobywczy: Schacht No 8 (gł. 6°, ok. 22,6 m), Schacht No 9 (gł. 9°, ok. 33,9 m)

szyby wentylacyjne: Wetterschacht (gł. 3° 7'5'', ok. 13,5 m)

filary ochronne: nieznane

Szyby 8 oraz 9 zlokalizowane były w okolicy obecnego budynku Wojska Polskiego 133 (okolice Mrowiska). Znana jest ich dokładna lokalizacja oraz przebieg chodników. Eksploatacja odbywała się w latach 1869 – 1870 wąskim na ok. 15-20 m pasem ciągnącym się w stronę ul. Słowackiej oraz Krętej. Nad pokładem węgla znajduje się wiele budynków.

Fot. 7.32. Lokalizacja szybu nr 8

Fot. 7.33. Lokalizacja szybu nr 9

Fot.7.34. Lokalizacja szybu wentylacyjnego (Wetterschacht) przy szybach 8 i 9

Fot. 7.35. Lokalizacja szybów wentylacyjnych na zachodnim krańcu pokładu szybów 8 i 9,
ul. Słowacka

19. Szyb Victoria

mapa polska: 5.167.25.21.1.3.

mapa niemiecka: B 13

rejon eksploatacji: os. Ceramiczne

czas eksploatacji: 1858-1860

szyb wydobywczy: Victoria Schacht

szyby wentylacyjne: nieznanne

filary ochronne: nieznanne

Nie zachowały się żadne informacje o tym szybie. Jest on jedynie naniesiony na mapę górnictwa. Szyb znajdował się pomiędzy osiedlami Malarzy i Ceramicznym. W chwili obecnej jest to teren leśny, gdzie można znaleźć lejkowate deformacje terenu.

20. Szyb Bahn

mapa polska: 5.167.24.25.2.4. oraz 5.167.25.21.1.3.

mapa niemiecka: B 13

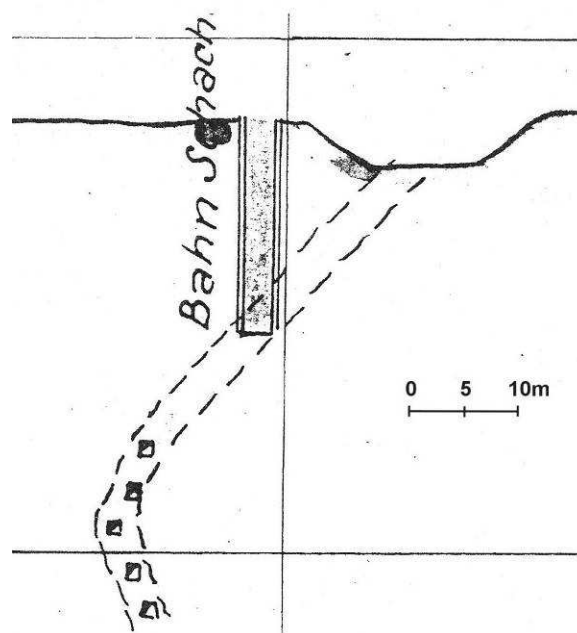
rejon eksploatacji: os. Ceramiczne

czas eksploatacji: 1912-1918

szyb wydobywczy: Bahn Schacht, 141,965 m n.p.m., Schacht II, Schacht I

szyby wentylacyjne: kilka o nieznannej głębokości, widoczne na mapie

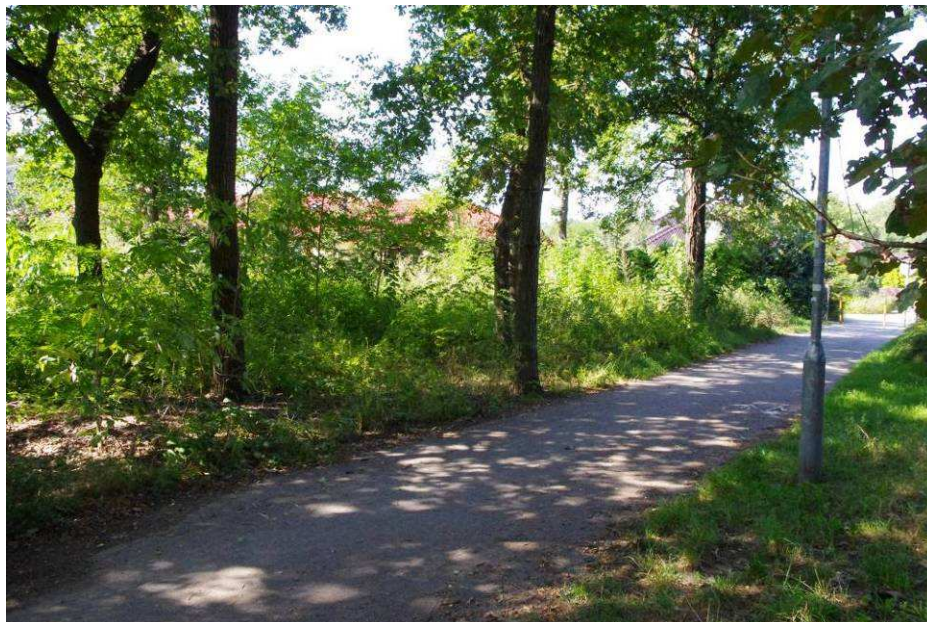
filary ochronne: nieznanne

Rys.7.14. Przekrój przez szyb Bahn

Szyb Bahn znajdował się na terenie dawnej cegielni (ob. osiedle Ceramiczne). Jego lokalizacja oraz przebieg chodników jest dokładnie oznaczony na mapie górnictwa. Są to tereny, gdzie wcześniej istniała eksploatacja w latach 80. i 90. XIX wieku. Chodniki sięgały

61 m głębokości. Szyb Bahn znajduje się w obrębie posesji Kamionkowa 12. Brak widocznych deformacji terenu. Na północ od szybu Bahn znajdował się szyb oznaczony jako Schacht I, z jednym zaledwie chodnikiem eksploatowanym w roku 1912.

Fot.7.36. Lokalizacja szybów wentylacyjnych pokładu Bahn

Fot.7.37. Lokalizacja szybów wentylacyjnych pokładu Bahn

Fot. 7.38. Lokalizacja szybu Schacht I , ul. Kamionkowa 4

21. Szyb 15

mapa polska: 5.167.25.21.1.3. (lokalizacja szybu 15 nieznana)

mapa niemiecka: B 13

rejon eksploatacji: na wschód od os. Ceramicznego

czas eksploatacji: 1871 - 1910

szyb wydobywczy: nieznany

szyby wentylacyjne: nieznane

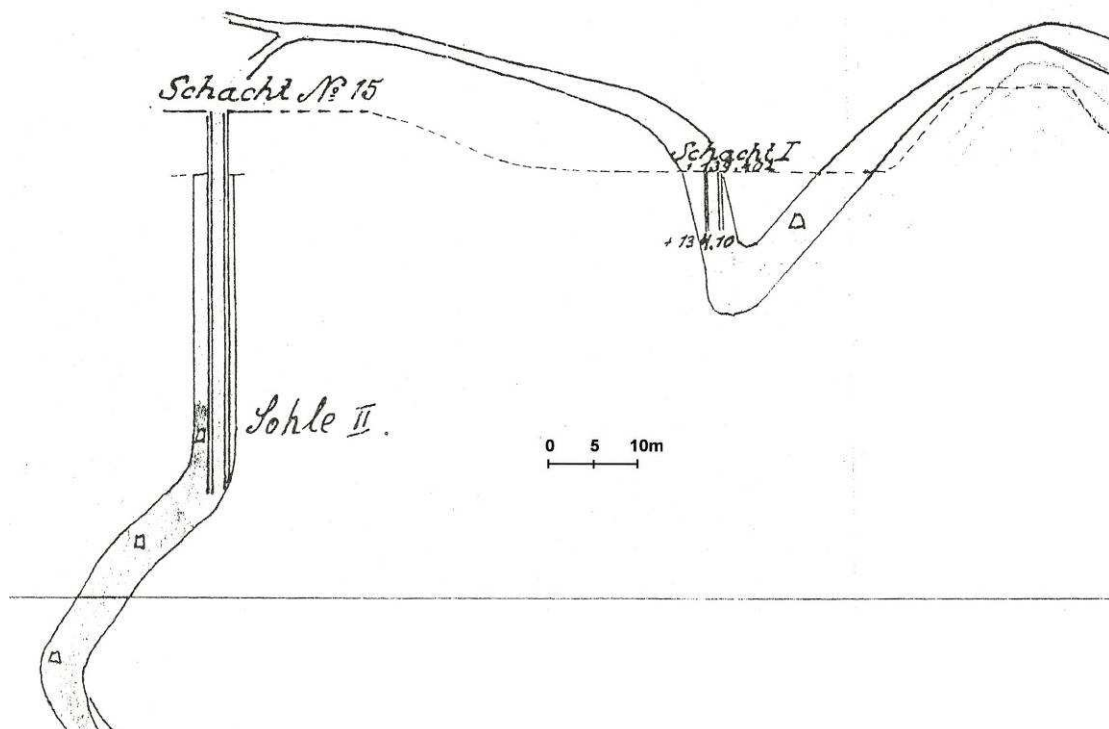
filary ochronne: nieznane

Zarówno lokalizacja, jak i nazwa szybu nie są pewne. Na mapach górniczych zaznaczono obszar eksploatacji tego szybu oraz lata, z adnotacją, że granice obszaru wydobywania są niepewne. Obszar eksploatacji jest widoczny także na mapie z roku 1890, jako szyb 12 oraz 15. Na mapie z roku 1933 brak jest oznaczeń tych szybów. Przebieg chodników a także głębokość eksploatacji nie jest znana. Obszar ten to w części zachodniej las, a część

wschodnia jest zajęta przez zabudowę jednorodzinną os. Malarzy – okolice ul. Braci Gieryskich. Zachodni kraniec pokładu dosięga os. Ceramicznego.

Fot. 7.39. Lokalizacja szybów wentylacyjnych pokładu szybu 15, ul. Kamionkowa

Rys.7.15 . Przekrój przez szyb 15 oraz szyb 1

22. Szyb 10

mapa polska: 5.167.24.25.4.4.

mapa niemiecka: B 12

rejon eksploatacji: na południe od os. Ceramicznego

czas eksploatacji: 1918-1922 (?)

szyb wydobywczy: Schacht 10 (Schacht X) 149,89 m n.p.m., Versuchschacht

szyby wentylacyjne: Wetterschacht (1918), Fahrschacht, Luftschacht

filary ochronne: nieznanne

Szyb 10 eksploatował pokład ciągnący się równolegle do ul. Łużyckiej, na północ od niej. Szyb znajdował się mniej więcej w połowie pokładu. Pokład ten był już wcześniej eksploatowany szymbami 10 oraz 11 i 13 (te już poza granicami miasta) w latach 1873 - 1883. Nie wiadomo, czy szyb 10 był ciągle ten sam, czy też wydrążono kolejny o tej samej nazwie. Chodniki sięgały 65 głębokości, a szyb był połączony z kolejką kopalnianą. Szyb 10 znajdował się ok. 60 m na północ od istniejących do chwili obecnej budynków cechowni (ul. Ceramiczna 2).

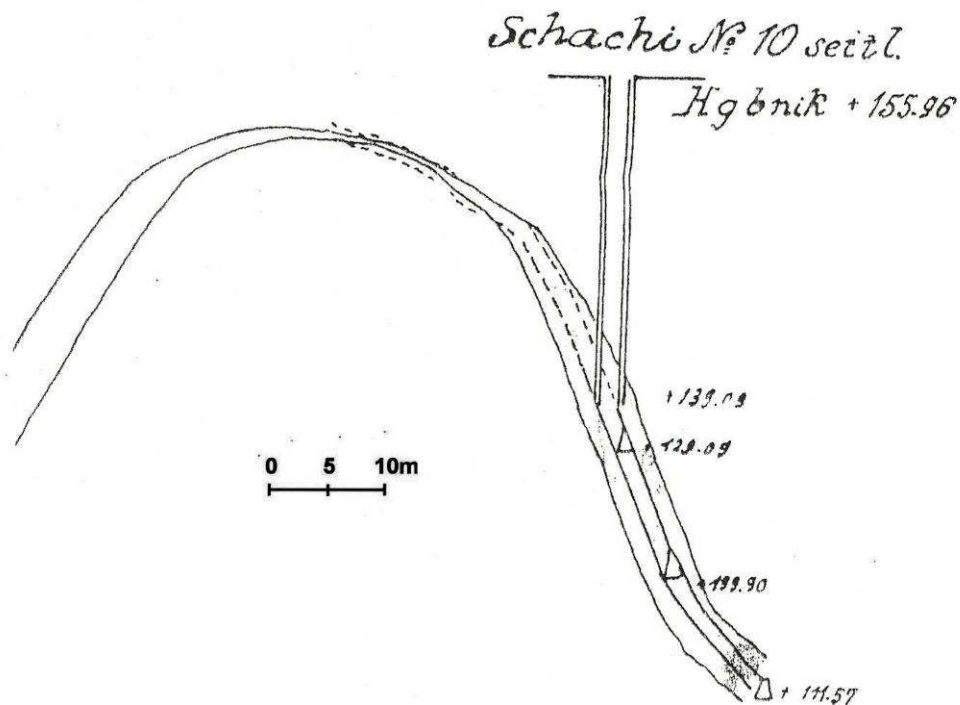
Fot. 7.40. Okolice szybu pomocniczego (Fahrschacht) szybu 10

Fot.7.41. Lokalizacja szybu 10. Widoczne zagłębienie terenu.

Fot.7.42. Lokalizacja szybu Versuch, boisko szkolne przy końcu ul. Dunikowskiego

Rys. 7.16. Przekrój przez szyb 10

23. Szyb Schwidtal

mapa polska: 5.167.24.25.4.4.

mapa niemiecka: B 11

rejon eksploatacji: na północ od ul. Łużyckiej

czas eksploatacji: 1920-1922 (?)

szyb wydobywczy: Schwidtal Schacht 155,5 m n.p.m. głębokość 33,65

szyby wentylacyjne: Wetterschacht No 7 (gł. 6° 1', ok. 23 m) 1868), Schacht (1913),

Luftschacht

filary ochronne: nieznanne

Szyb Schwidtal został oddany do eksploatacji w kwietniu 1920 roku i znajdował się ok. 150 m na północ od ul. Łużyckiej (tuż obok obecnej ul. Ceramicznej). Eksploatacja odbywała się już w latach 1877-1878 szybem nr 7, wykorzystywanym następnie jako szyb wentylacyjny i oznaczony na mapie jako Wetterschacht No 7. Chodniki sięgały głębokości 49 m. Ich przebieg jest dokładnie oznaczony na mapach górniczych. Po obu stronach ul. Ceramicznej widoczne są podłużne zagłębienia terenu, dopowiadające wyeksploatowanemu pokładowi węgla.

Szyb połączony był kolejką kopalnianą

Fot . 7.43. Lokalizacja szybu Schwidtal

Fot. 7.44. Podłużna deformacja terenu nad wyeksploatowanym pokładem szybu Schwidtal.

Widok w kierunku zachodnim

24. Szyb Friedrich Hilfs

mapa polska: 5.167.24.25.4.4.

mapa niemiecka: B 11

rejon eksploatacji: na północ od ul. Łużyckiej

czas eksploatacji: 1921 - 1925

szyb wydobywczy: Friedrichhilfs- Schacht 161,41 m n.p.m.

szyby wentylacyjne: Luftscht

filary ochronne: pod ulicą Łużycką (Naumburgerstrasse) wprowadzony 24 czerwca 1924

Szyb Friedrich Hilfs znajdował się przy obecnym skrzyżowaniu ulic Łużyckiej i Ceramicznej. Obejmował obie strony ulicy Łużyckiej (chodniki przechodziły pod jezdnią). Prawdopodobnie ustanowienie filara ochronnego w 1924 ograniczyło możliwości wydobycia węgla. Przebieg chodników i lokalizacja szybów jest dokładnie oznaczona na mapie górniczej. Szyb był podłączony pod kolejkę kopalnianą. Po południowej stronie ul. Łużyckiej pozostały głębokie lejcowate zapadliska na terenie objętym wydobyciem.

Fot.7.45. Lokalizacja szybu Friedrich Hilfs

25. Szyb 23

mapa polska: 5.167.25.16.1.3, 5.167.25.16.3.1,

mapa niemiecka: B 5

rejon eksploatacji: okolice ul. Leśnej

czas eksploatacji: 1878-1884

szyb wydobywczy: Schacht 23 (1876, głębokość 25,9 m), Förderschacht 23b (1882), Förderschacht (1878, głębokość 27,9 m), Förderschacht (1875, głębokość 16,12 m), Förderschacht (1875, głębokość 17,27 m),

szyby wentylacyjne: nieznanne

filary ochronne: nieznanne

Nie zachowało się zbyt wiele informacji o szybie 23 i przyległych. Jedyne informacje pochodzą z map górniczych oraz jednego przekroju. Zachodnia część terenu na wyeksploatowanym pokładem jest zajęta przez budownictwo jednorodzinne (ul. Leśna 3-7 oraz 16-28). Wschodnia część (na wschód od obecnej ul. Leśnej) to obszar leśny. Na terenie tym widoczne są bardzo liczne i głębokie lejcowate deformacje terenu.

Fot. 7.46. Deformacje terenu nad pokładem eksploatowanym szybem 23, okolice ul. Leśnej

Fot. 7.47. Deformacje terenu nad pokładem eksploatowanym szybem 23, okolice ul. Leśnej

Fot. 7.48. Deformacje terenu nad pokładem eksploatowanym szybem 23, okolice ul. Leśnej

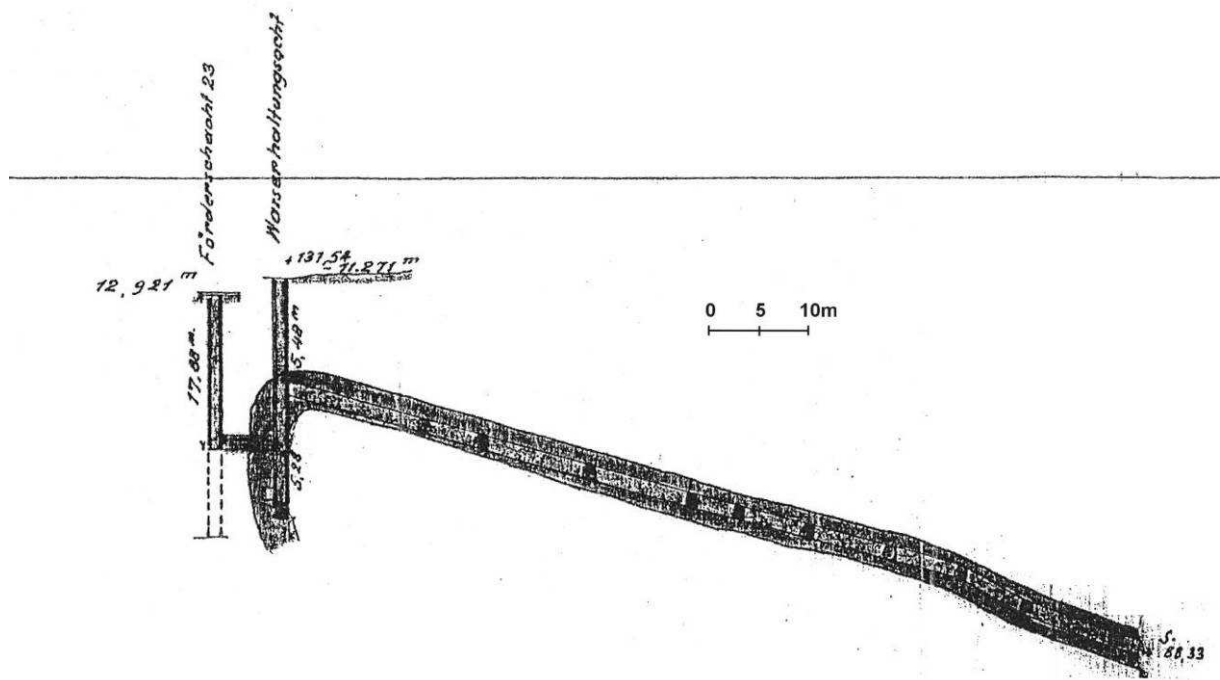

Fot. 7.49. Deformacje terenu nad pokładem eksploatowanym szybem 23, okolice ul. Leśnej

Fot. 7.50. Deformacje terenu nad pokładem eksploatowanym szybem 23, okolice ul. Leśnej

Profil in der Linie 1m.

Rys. 7.17. Przekrój przez szyb 23

26. Szyby 14, 18 oraz 19

mapa polska: 5.167.25.16.1.4.

mapa niemiecka: B 6

rejon eksploatacji: Campus UZ przy al. Wojska Polskiego

czas eksploatacji: 1870 - 1871

szyb wydobywczy: No 14 (głębokość 8° 5' 5''), No 18 (głębokość 3°), No 19 (głębokość 4° 4')

szyby wentylacyjne: Wetterschacht (głębokość 4° 7'),

filary ochronne: nieznanne

Znana jest jedynie lokalizacja szybów oraz zasięg wyeksploatowanego pokładu węgla z map górniczych. Obszar ten znajduje się w okolicy magazynów budowlanych przy ul. Zacisze 18c.

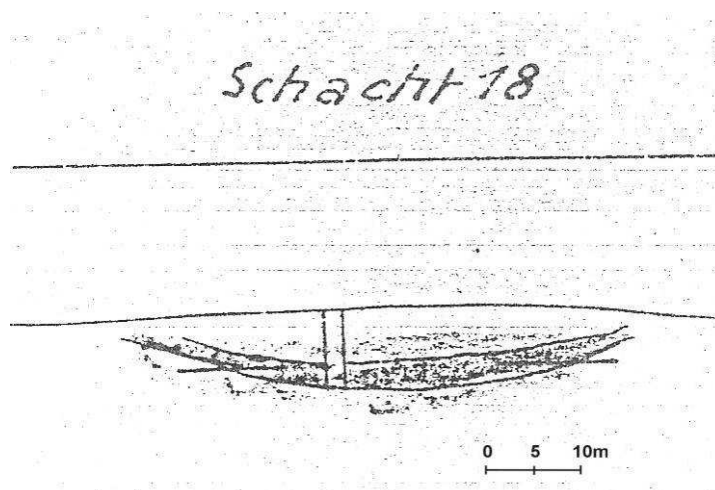
Fot. 7.51. Lokalizacja szybu nr 18, pod halą magazynową firmy „Kaidar”

Fot. 7.52. Lokalizacja szybu nr 19, pod sklepem firmy „Kaidar”

Fot.7.53. Lokalizacja szybu nr 14, pod halą magazynową

Rys. 7.18. Przekrój przez szyb 18

27. Szyb 17

mapa polska: 5.167.25.16.3.2.

mapa niemiecka: B 6

rejon eksploatacji: Campus UZ przy al. Wojska Polskiego

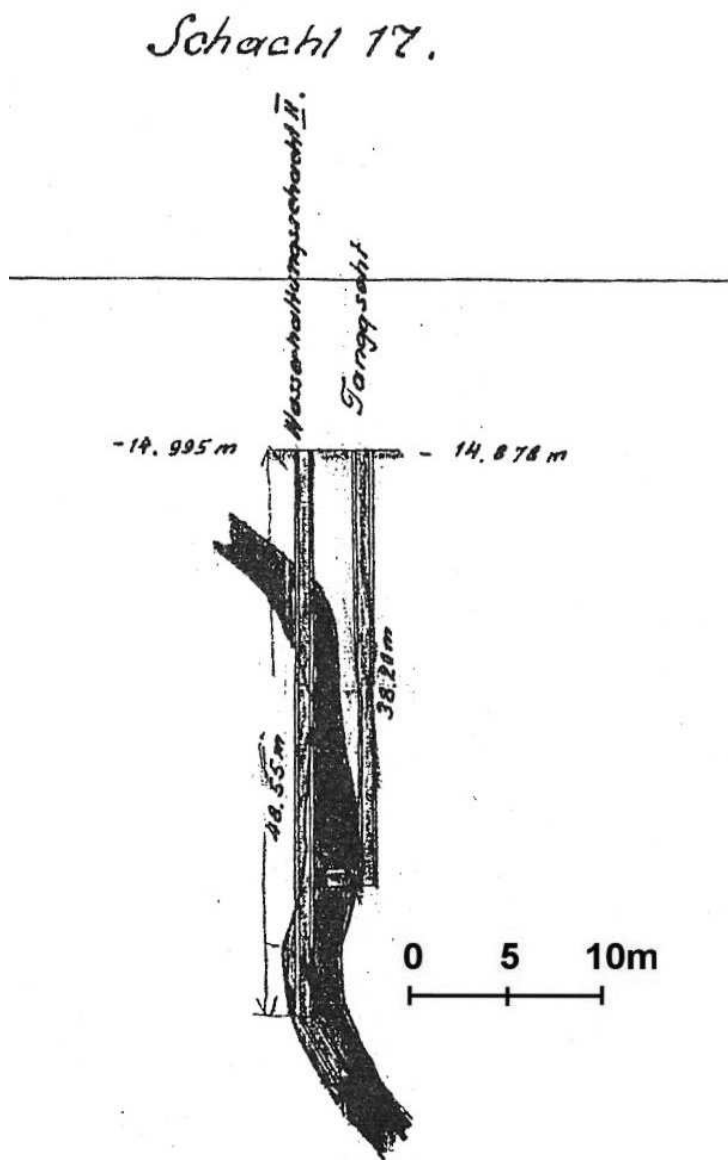
czas eksploatacji: 1872 - 1875

szyb wydobywczy: No 17 (głębokość 6°),

szyby wentylacyjne: 2 szyby went. przy szybie No 17

filary ochronne: nieznanne

Znana jest jedynie lokalizacja szybów oraz zasięg wyeksploatowanego pokładu węgla z map górnich. Obszar ten znajduje się na kampusie uniwersyteckim przy al. Wojska Polskiego. Można przypuszczać, że istniało wiele szybów wentylacyjnych, bowiem obszar wyeksploatowanego pokładu jest dość duży.

Rys. 7.19. Przekrój przez szyb 17

Fot.7.54. Lokalizacja szybu No 17, przy stacji kontroli pojazdów Polmozbytu.